

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ**  
**Fakulta multimediálních komunikací**

# **Napoleonova válečnice 21. století**

Simona Marková

---

Bakalářská práce  
2008



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta multimediálních komunikací

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ústav produktového designu

akademický rok: 2007/2008

## **ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona MARKOVÁ**

Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**

Studijní obor: **Multimedia a design – Design oděvů**

Téma práce: **Napoleonova válečnice 21. století – prvky uniformy  
v ženském oděvu**

Zásady pro vypracování:

Výtvarné zpracování a realizace vybraných finálních návrhů, cca 6 ks modelů.

Technická a teoretická příprava projektu, sběr potřebných informací a vyhotovení práce dle zadaných parametrů.

Celou práci také odevzdat na cd rom v elektronické podobě.

Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, vlastní závěry.

Rozsah práce:

Výtvarné řešení designu oděvu ve variantách, finální řešení, výběr materiálu,

střihové řešení, realizace vybraných oděvů, výtvarná dokumentace.

10 stran textu na téma teoretické části, cca 20 stran přípravné skicy

a fotodokumentace, vše formát A4. Odevzdejte ve 3 stejnopisech, min. jeden kus

v pevné vazbě.

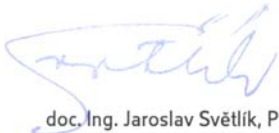
Rozsah práce: viz Zásady pro vypracování  
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování  
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Móda 20. století – dějiny odívání, Jana Máchalová, Praha: NLN, 2003  
Módou posedlí, Jana Máchalová, Praha: Moraviapress akciová, 2002  
Móda století – Francois Baudot, Praha: Ikar, 2001

Vedoucí bakalářské práce: ak. mal. Šárka Šišková  
Ústav produktového designu  
Datum zadání bakalářské práce: 7. ledna 2008  
Termín odevzdání bakalářské práce: 9. května 2008

Ve Zlíně dne 28. února 2008



doc. Ing. Jaroslav Světlík, Ph.D.  
děkan



ak. mal. Šárka Šišková  
ředitel ústavu

## **ABSTRAKT**

Ve své práci jsem se nechala inspirovat empírem, a to převážně uniformou a oděvem Napoleona Bonaparte, s využitím nejrůznějších detailů. Propojila jsem ženský empírový oděv s prvky uniformy. Po značných úpravách je výsledkem 7 oděvních modelů.

Klíčová slova: empírový oděv, vojenská uniforma, Napoleon Bonaparte

## **ABSTRACT**

In this work I drew inspiration from Empire's period and mainly from uniform and clothes of Napoleon with connecting of many details.

I have linked a women's empire garment with elements of uniform. The produce is 7 articles of clothing.

Keywords: empire clothes, army uniform, Napoleon Bonaparte

Děkuji akademické malířce Šárce Šiškové, vedoucí mé bakalářské práce, za cenné rady při tvorbě modelů.

## OBSAH

ÚVOD.....	7
I. INSPIRAČNÍ ZDROJE.....	8
1. EMPÍROVÝ ODĚV 1795 - 1815.....	8
1.1 Oděv Napoleona Bonaparte.....	10
1.2 Vznik vojenství a vojenské uniformy.....	11
1.3 Empírová vojenská uniforma.....	13
2. EMPÍR JAKO ZDROJ INSPIRACE V SOUČASNOSTI.....	15
II. MOJE POJETÍ TÉMATU.....	17
1. PRVNÍ AŽ TŘETÍ MODEL.....	18
2. ČTVRTÝ MODEL.....	22
3. PÁTÝ MODEL.....	24
4. ŠESTÝ A SEDMÝ MODEL.....	27
ZÁVĚR.....	33
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	34

## ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala Napoleonova válčnice 21. století. Vypracovala jsem návrhy a zrealizovala šest modelů inspirovaných napoleonskou dobou. Hned od začátku jsem věděla, že moje téma se bude týkat vojenských uniforem, neboť se mi vždy velmi líbily. Stačilo si jen vybrat určité historické období. Nakonec jsem si vybrala období empíru, tedy počátek 19. století.

Mým cílem nebylo vytvořit pouze paralely vojenských uniforem, ale snaha o vyjádření kontrastu mezi životem a smrtí.

## I. INSPIRAČNÍ ZDROJE

### 1. Empírový oděv 1795 - 1815

Oděv na konci 18. století a počátku 19. století prošel velkými změnami zejména u žen.

Odívání je ovlivněno antickým uměním, a proto se staly módním střihem dlouhé šaty přestřižené těsně pod prsy s velkým výstřihem a krátkými balónovými rukávkami.

Používali takový materiál, který se dal dobře řasit a přiléhal k tělu, jehož silueta se úplně změnila. Konečně nechávali tělo dýchat, už se nezvýrazňoval přirozený pas, ale především téměř nahý hrudník a celkově přirozený tvar těla. Tento klasický střih byl módní především v 90. letech, později se střih komplikoval a zdobil a ztratil tak svou jednoduchost. Motívem výšivek na dolním okraji šatů se staly egyptské, řecké a etruské vzory.



obr. č. 1,2 *Typické empírové šaty*

Na počátku měla sukně až skoro metr dlouhou vlečku, ale v průběhu dalších let se odstraňuje a postupně zkracuje. Také sukně se zkracuje a odhalují se boty. Po roce 1810 i kotníky. Do Paříže se začínají dovážet první kožešiny a pláště a pravé kašmírové šály. Móda je v tomto období propagována prvními módními časopisy: *Journax*, *Gazettes et Revues*, které vycházejí již od roku 1770.



První módní tvůrci – krejčí Leroy, který vytváří individuální modely pro zákazníky. V této době také ovšem vznikají první oděvní manufaktury a konfekční výrobky.

Na mužský oděv se používalo anglické vlněné sukno a na ženské šaty jemné průsvitné bavlněné tkaniny v bílé barvě – batist, mušlín, tyl, hedvábí a jiné.

Mužský oděv se skládal z fraku, vesty a kalhot. Nosili také velmi dlouhé pláště zvonového tvaru s několika ležatými límci tvořící pláštěnku přes ramena. Univerzálním oblečením se stává frak tmavých barev s vysokým přeloženým límcem. Kalhoty - pantalóny - byly dlouhé ke kotníkům, velmi přiléhavé se zvýšeným pasem. Kravata se v rourovité podobě uvazovala jako bílý nákrčník, z něhož vykukovaly špičky košile.



obr.č. 3,4 *Oděv měšťanů*

### 1.1 Oděv Napoleona Bonaparte

Napoleon Bonaparte se již v 16 letech stal poručíkem, a proto také rád vystupoval jako voják, o čemž svědčí i jeho časté portréty. Dalším důvodem bylo také to, že mu uniforma vylepšovala postavu. Protože podle záznamů byl malý a ne zrovna příliš štíhlý. Nejraději nosil uniformu, která se skládala z kabátce s hluboko střiženými šosy a tvrdým stojatým límcem. Také měl v oblíbě těsné kalhoty a vysoké boty.



obr.č. 5,6 *Oblíbená uniforma Napoleona Bonaparte*



V roce 1806 byl Napoleon korunován císařem a na tuto událost mu navrhoval oděv Louis Hippolyte Leroy, který po vzoru antických panovníků vytvořil talár z těžkého bílého hedvábí a přes něj plášť s dlouhou vlečkou z purpurového sametu, vyšívaný zlatými včelkami. Nakonec ještě nesměl chybět nenahraditelný symbol panovníků, jako je hermelín.

obr.č. 7 *Napoleonův oděv při korunovaci*

## 1.2 Vznik vojenství a vojenské uniformy

Válka šla vždy ruku v ruce s lidmi již od počátku jejich existence a vyvíjela se právě tak stejně, jako lidská kultura. Na úplném počátku proti sobě stáli nevyzbrojení členové jednotlivých tlup. Poté následovalo postupné vyzbrojování pěšáků a jejich organizace do větších celků.

První stálá armáda je doložena z dob Mezopotámie, která měla za úkol udržování moci, ochranu před nájezdníky a její rozšiřování do okolí. Díky uspořádání a pečlivé výzbroji se velmi brzy stala účinnou silou, která dokázala bránit říši.

Vojsko se postupně začalo vyvíjet až ve starověkém Egyptě. Za Staré říše armáda vůbec neexistovala, ale později již začaly vznikat malé armády. Za Nové říše byly zavedeny nové zbraně a další vojenské vybavení a díky tomu se vojsko stalo důležitou součástí Egypta.

Velice důležitým mezníkem se však stal vznik starověkého Řecka, a to založením významného státu – Sparta. Sparta zavedla pěchotu těžkooděnců, kteří měli těžké brnění a byli vyzbrojeni kulatým štítem, dlouhým kopím s železným hrotem a krátkým mečem.

### Vznik a vývoj vojenské uniformy

Uniforma neboli stejnokroj – jednotný oděv pro určitou skupinu lidí. Je to souhrn všech rozlišovacích znaků, které jsou určitým předpisem masově zavedeny ve vojsku a jejichž nošení je vymezeno řády, předpisy nebo zvyklostmi

Vznik uniformování vojska sahá až do starověku, avšak v období římských legionářů se ještě nedá mluvit o uniformě v dnešním významu, ale pouze o jednotné výstroji a výzbroji. I v období středověku se prosazovaly tendence k odlišení bojovníků jednotlivých vojsk, a to se také projevilo v našitých znameních na bojových suknicích a v používání heraldických symbolů a barev.

Teprve až od 15. století se začaly objevovat oddíly vojska ve stejných šatech. Během třicetileté války se příslušníci jednotlivých pluků rozeznávali pomocí různě barevných šerp. Asi od poloviny 17. století převzal stát péči o vyzbrojování a vystrojování vojáků stále armády.

Jednotný oblek, který byl zhotoven ze stejného materiálu, byl levnější a slučoval další funkce. V této době se vojáci poprvé výrazně odlišili od civilního obyvatelstva a barva uniforem dávala možnost jejich lepší identifikaci.

První pokusy o zavedení uniforem byly ve Švédsku v polovině 17. století, ale první předpis ke skutečnému zavedení uniforem, určení jejich barev, součástí a doplňků vydal v letech 1670 - 1672 francouzský král Ludvík XIV. Nejprve převládaly uniformy v široké škále živých barev, které se udržely s nejrůznějšími změnami střihu až do poloviny 19. století.

V době bojů o kolonie byly uniformy ovlivňovány také nejrůznějšími orientálními vlivy.

Později si ovšem nová vojenská technika vynutila, že bylo upuštěno od libovolného střihového a barevného vzhledu a začala se prosazovat účelnost a unifikace uniforem. S příchodem rychlopalných děl a automatických zbraní vedlo k radikálním změnám uniforem.

Zhruba od roku 1895 se v britských koloniích a postupně i dalších státech přešlo k uniformám v krycích barvách umožňujících částečné splynutí s terénem. V průběhu 1. světové války převládaly zejména uniformy barvy khaki nebo různých odstínů tzv. polní šedi.

### **Základní rozdělení vojenských uniforem**

Vojenské uniformy se dělí na 4 základní skupiny:

1. stejnokroje polní
2. stejnokroje pracovní
3. stejnokroje služební vycházkové
4. stejnokroje večerní

### 1.3 Empírová vojenská uniforma

V této době vrcholila móda vojenských uniforem, které hýřily barvami a které měly jedinečné střihy a tvary. Dokonce je zaznamenáno, že někteří důstojníci Napoleonovy armády si nechávali šít pláště podle vlastních výtvarných představ. Tvůrci francouzských uniforem oplývali vlastní nápaditostí, avšak inspirovali se také tradičními prvky oděvů jiných zemí. U husarského stejnokroje například vycházeli z maďarského národního kroje, který má charakteristické šňůry na prsou.

Napoleonova armáda se skládala z pěchoty, jezdeckva a dělostřelectva, a proto zde nacházíme také několik druhů uniforem, které se liší zejména v barevnosti. Pěchota se dělila na řadovou a lehkou. Jízda se dělila na těžkou (kyrýsníci a karabiníci), střední (dragouni, kopiníci) a lehkou (jízdni myslivci a husaři).

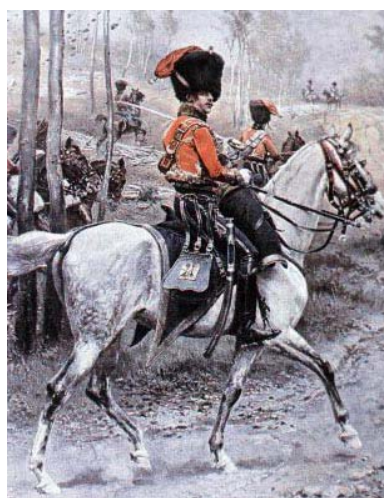
Typická barva sukna francouzské armády byla modrá. V roce 1815 se zpravidla oblékal krátký modrý frak do pasu se dvěma řadami knoflíků. Další součástí oděvu byly bílé bandalíry, které nosili zkřížené na prsou a na kterých měli zavěšenou patronašku, bodák a popřípadě pěchotní šavli. Na hlavách nosili čáku (hranatá čepice) s mosaznou plaketou se symbolem druhu zbraně.



obr. č. 8 *Uniforma pěchoty*

U jízdy bylo barevné rozlišení pestřejší než u pěchoty. Kyrýsníci byli už v dálce rozpoznatelní podle dvoudílného kyrysu z bílého železa, který se navlékal přes tmavomodrý frak. Součástí byla také železná přilba s měděným hřebenem, z něž vlál černý žíněný ohon. Karabiníci nosili mosazí potažený kyrys, pod který oblékali bílý frak.

Uniforma dragounů byla zase pro změnu tmavozelená s výložkami. Tedy ať už šlo o pěchotu, jízdu anebo dělostřelectvo, každá uniforma měla svoji typickou barvu, střih a zvláštnosti, které je odlišovaly od ostatních.



obr. č. 9 *Husar 5. pluku*



obr. č. 10 *Francouzští dragouni*



obr. č. 11 *Kyrýsník 5. pluku*

## 2. Empír jako zdroj inspirace v současnosti

Tedy jak už je zřejmé z nadpisu, tak i empírem, jako i ostatními slohy, se inspirovala spousta návrhářů. A to nesčetně mnoho. Mezi našimi to byli například módní návrhářka Hana Havelková, dále Josef Klír a mezi světovými návrháři například Ivonne de la Vega.

### Hana Havelková

Česká designérka, držitelka mnoha předních ocenění, je svou špičkovou oděvní tvorbou velice populární doma i v zahraničí. Její oděvy jsou kultivované, s důrazem na kontinuitu, inovaci, osobnost a kvalitní design. Oblečení vyniká noblesou, špičkovým zpracováním i mimořádným citem pro elegantní křivky ženského těla. Tvorba Hany Havelkové zahrnuje originály, ale i malé oděvní série. Znamé jsou zejména její společenské modely a velké večerní róby.



obr. č. 12 *Hana Havelková*



obr. č. 13 *Společenské šaty Hany Havelkové*

## Josef Klír

Návrhář J. Klír bývá přirovnáván ke Gaultierovi i Versacemu. Sám tvrdí, že jeho tvorbu ovlivňuje Galliano a bere ho jako svůj velký vzor. Umí navrhovat nejen výstřední kousky, ale i modely pro běžné denní nošení. Velký úspěch zaznamenala jeho kolekce svatebních šatů, za kterou získal i ocenění. Nebojí se experimentovat s barvami ani materiály.



obr. č. 14 *Josef Klír*



obr.č. 15, 16 *Modely Josefa Klíra*



obr.č. 17 *Šaty La Bohème od Ivonne de la Vega*



## II. MOJE POJETÍ TÉMATU

Cílem této bakalářské práce byla snaha skloubit empírový ženský oděv s prvky uniformy Napoleona Bonaparte a vytvořit tak modely, které by byly spojovacím článkem mezi lehkostí ženského oděvu a mohutnou vojenskou uniformou.

Co se týká barevnosti prvních tří modelů, tak jsem se nechala inspirovat základní vojenskou uniformou období empíru, která se skládala ze tří základních barev: modrá, červená a bílá. Na začátku bylo mým hlavním záměrem a cílem vytvořit modely, u kterých by bylo na první pohled patrné, do které doby spadají. Postupem času jsem se snažila o větší volnost, aby více zapadly do dnešní doby. Přesto jsem použila základní prvky jako stuhu a výšivky, což bylo také typické pro éru Napoleona Bonaparte, ale vše jsem značně zjednodušila.

Místo dokonalé výšivky, patrné na Napoleonově oděvu, jsem použila jednoduchý ruční steh. Na zbylých čtyřech modelech se celkově změnil pohled na mou práci. Už jsem nechtěla jen kopírovat základní prvky oděvu té doby. Ve zbylých návrzích se zamýšlím nad otázkou: Jak válka změnila své účastníky? Některé zanechala tělesně postižené a některé psychicky. Ať už tak či onak, nikdo už nebyl nikdy stejný. A toto jsem se také snažila zachytit ve svých návrzích. Ke světlé barvě jsem dala do kontrastu černou látku. Obě vyjadřují tělo, duši a život vůbec, jen s tím rozdílem, že některé změny vidíte přímo, jako třeba tělesné postižení, které zastupuje černá barva. A některé zase zanechají nesmazatelné stopy na psychice. Tam jsem použila světlý materiál jako lícní stranu a černou látku jsem vložila do podšívky.

## 1. První až třetí model

Musím přiznat, že tyto první tři modely postrádají jakoukoli hlubší myšlenku, a proto také nemá smysl popisovat každý jednotlivě zvlášť. Soustředila jsem se spíše na využití typických oděvních atributů této doby. Šla jsem pouze po tvaru oděvu a jeho zdobných prvcích, jako byly stužky, výšivky atd.

Moje výchozí představa byla: mohutný těžký materiál, který symbolizuje válku, její hrubost a krutost v konfrontaci s lehkým, vzdušným materiálem znázorňujícím křehkost lidského života, ale postupem času se tato myšlenka z mých modelů zlehka vytrácela.

Výsledkem jsou tři dvoudílné minimalistické modely. Dva se skládají z kabátku a overalu. Třetí je tvořen kabátkem a šortkami. Jsou pouze jakýmsi propojením ženského empírového oděvu s mužskou vojenskou uniformou.



skica č. 1



skica č. 2



foto č. 1



foto č. 2



foto č. 3

## 2. Čtvrtý model

Tento celo-černý dvoudílný model znázorňuje člověka, jeho tělo a duši poznamenanou válkou.

Na horní část oděv jsem použila základní střih ženských empírových šatů. Materiál jsem volila lehounký a nadýchaný. Hustě jsem ho našasila, aby vyjadřoval křehkost lidského života a také má symbolizovat volnost a svobodu člověka. Nejvýraznějším prvkem se zde stal límec, u kterého jsem vycházela z rukávové manžety vojenského kabátce. Ten jsem obtáčela kolem krku a protáhla téměř až do pasu i s ponecháním typických zlatých knoflíků s vyšitými dírkami, které zde nemají žádnou účelovou funkci, ale staly se pouze zdobným prvkem.

Model jsem doplnila kalhotami s  $\frac{3}{4}$  délkou. I tady jsem využila řasení a manžetu na sepnutí nohavic.



skica č. 3



foto č. 4

### 3. Pátý model

Pátý model se skládá ze světlého kabátce a černých dlouhých kalhot.

I tady jsem využívala řasení, jako skoro na všech modelech. Celý kabátec vznikl bez členících švů. Tam, kde jsem jej chtěla mít projmutý, jsem využila skladů. Dalším typickým prvkem se staly velké zlaté knoflíky. Odstranila jsem rukávy a použila typické dvouřadové zapínání, v malé míře na dozdobení i černo-zlatou stužku. Chtěla jsem, aby kabátec měl velkou, mohutnou a bohatou formu. Nejvýraznějším prvkem se zde stal opět límec, který jsem předimenzovala a propojila v jednotný celek s výložkami na ramenou, které jsou přesazeny až na záda.

K tomuto kabátci jsem vytvořila dlouhé volné kalhoty, které přesahují až přes boty. Abych zvýraznila  $\frac{3}{4}$  délku kalhot z období empíru, tak jsou nohavice od kolen dolů sešněrovány a vytváří tak čistou siluetu nohy.



skica č. 4





foto č. 5



foto č. 6

#### 4. Šestý a sedmý model

U posledních dvou modelů jsem vycházela z vojenské uniformy, která byla přesně střižena na tělo. Já jsem se jí pouze snažila vstípit trochu ženské smyslnosti a zvýraznit ženské křivky. Tzn. u šestého modelu jsem délku kabátku zkrátila do pasu, rukávy jsou až po lokty přiléhavé. Součástí je černá úzká sukně s výrazným zapínáním na zadním díle a volná průhledná halenka.

Základem sedmého modelu jsou černé přiléhavé šaty pouzdrového střihu s délkou po kolena. Dále krátké bolerko a dlouhé černé rukavice.

Modely vycházejí z přísného vojenského řádu, upjatosti a příkazů, které značily, že voják musí poslouchat a nemá možnost vybočit z řady.



skica č. 5



skica č. 6



foto č. 7



foto č. 8



foto č. 9



foto č. 10



foto č. 11



## ZÁVĚR

Na závěr bych řekla, že jsem se snažila vytvořit tři modely inspirované přímo historií. Tedy v základních barvách armády Napoleona Bonaparte: bílá, modrá, červená a zlatá. Další tři modely jsem se pokoušela více propojit s dnešní dobou. Původně jsem chtěla využít jeansovinu podloženou fleecem, která měla jednotlivé modely spojovat. U prvních modelů jsem ji nechala jeansovinou stranou nahoru a u ostatních tří modelů jsem chtěla dát do líce druhou stranu - fleecem, ale později se mi tento materiál nezdál dostatečně dobrý na modely pro bakalářskou práci.

Ale i přesto jsem se držela původní myšlenky, že základní barvou dalších modelů bude světlá krémová barva.

Celkově se také změnil pohled na moji práci. Nechtěla jsem jen kopírovat základní prvky oděvu dané doby. V návrzích se zamýšlím nad otázkou: Jak válka změnila své účastníky? Některé zanechala tělesně postižené a některé psychicky. Ať už tak či onak, nikdo už nebyl stejný. Největší význam zde proto hraje především barevnost (černá, krémová a zlatá). I přesto, že modely působí velmi elegantně, mají vyjadřovat zničené tělo a rozervanou duši. Toto jsem se také snažila zachytit ve svých návrzích. K základní světlé barvě jsem dala do kontrastu černou látku. Obě vyjadřují tělo, duši život a smrt. K propojení mé myšlenky s Napoleonskou dobou jsem využila typické zlaté knoflíky.

Jednotlivé kabátky mají působit mnohem výrazněji než u prvních modelů, které jsou velmi umírněné. V tomto mi hodně pomohlo skládání materiálu. Ten je dost pevný a využitím skladů vytvářel požadovaný tvar a formu.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Wintr, S.: *Napoleon I. a ti druzí* 1. vyd. Praha: nakladatelství letecké literatury - DPT

Svět Křídél, 2003. ISBN 80-85280-88-4

Honzík, M.: *Říkali si vojevůdci* 1. vyd. Praha: nakladatelství a distribuce knih, 1984.

ISBN 28-077-84

Kybalová, L. a kolektiv: *Obrazová encyklopedie módy* 1. vyd. Praha: nakladatelství Artia,

1973. ISBN 37-006-74-09

## DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Empir/a>>

<http://derewi.blog.cz/0609/odivani>

[http://www.coffeebreaks.cz/Kategorie/Moda/20070525\\_Napoleonska\\_Doba.html](http://www.coffeebreaks.cz/Kategorie/Moda/20070525_Napoleonska_Doba.html)

<http://www.jedinak.cz/stranky/txtzemank.html>

<http://www.valka.cz/newdesign/v900/clanek.php?id=10819&highlight=napoleonská%20u>

